

Vredeskrant

Nummer 2 — Najaar 2025

Niets

Over
alledaagse
vrede

Protesteren
kun je leren

doen

is

Dubbeldikke
Vredesweekeditie

geen

Wat doe jij
voor vrede?

Vrede bij jou
in de buurt

optie

PAX

Vredes
Week

20 — 28 sept '25
vredesweek.nl

In het nieuws	4
Vredesweekessay door Sara Kinsbergen	6
Vredesweekactiviteiten	12
Demonstreren helpt	14
Wat doe jij voor vrede?	20
Ons vredeswerk in Palestina	22
Trainingen in Syrië	24
Dion van den Berg neemt afscheid	29
Cartoon Len Munnik	33
Zes vragen over kernwapens	34
Fidensia Charles Ladu doorbreekt taboe	36
Cryptogram	39

Colofon

Vredeskrant Nummer 2/September 2025
ISSN 2352-300X

Vredeskrant is het magazine voor donateurs van PAX. Vredeskrant verschijnt drie keer per jaar.

PAX is de grootste vredesorganisatie van Nederland. We werken aan de bescherming van burgers tegen oorlogsgeweld, aan het beëindigen van gewapend geweld en het opbouwen van inclusieve vrede. Dit doen we in conflictgebieden wereldwijd, samen met lokale partners en mensen die, net als wij, vinden dat iedereen recht heeft op een menswaardig leven in een vreedzame samenleving.

Redactie Margereth van Horen, Janneke Juffermans

Aan dit nummer werkten mee

Nick van Bree, Marlou van Campen, Jip van Dort, Thomas van Gool, Florian Handgraaf, Rolien Sasse

Fotografie o.a. Gabriela Hengeveld, Ambrose Watanda, Noes Petiet

Druk Van Deventer, 's-Gravenzande

St. Jacobsstraat 12
3511 BS Utrecht
Postbus 19318
3501 DH Utrecht

Tel: 030 - 233 33 46
donateurs@paxforpeace.nl
www.paxvoorvrede.nl
IBAN: NL03TRIO 0390 5150 00

Vredeskrant is beschikbaar in gesproken vorm voor mensen met een leesbeperking bij de Christelijke Bibliotheek voor blinden en slechtzienden. Wilt u een abonnement op dit tijdschrift in een aangepaste leesvorm of wilt u hierover meer informatie? Dan kunt u contact opnemen met de CBB, tel. nr. 0341-565 477, e-mail: klantenservice@cbb.nl

Niets doen is geen optie

Het is zomer en de zon schijnt, maar het voelt als een kille tijd. Dagelijks zien we op televisie en sociale media afschuwelijke beelden van de genocide die zich voltrekt in Gaza. Ook al hebben we de verplichting alles in het werk te stellen deze afschuwelijke praktijken te stoppen, toch blijven Nederland en Europa oorverdovend stil. Tegelijkertijd duurt ook de oorlog tegen Oekraïne voort en worden steden nog dagelijks gebombardeerd. Ondertussen vechten in Soedan en DR Congo legers om de macht en grondstoffen. Burgers worden op geen enkele manier beschermd.

In Nederland ging de campagnetijd van start met Geert Wilders die het land in ging om mensen op te zwepen tegen de huisvesting van asielzoekers in hun gemeente. De VVD stelt voor verder te snijden in de sociale zekerheid. De voorgenomen 5% norm voor Defensie-uitgaven moet tenslotte ergens van betaald worden. De Tweede Kamer nam een wet aan die hulp aan de meest kwetsbaren in ons land, ongedocumenteerde mensen, strafbaar wil stellen. Ook wordt er een wet voorbereid die 'het verheerlijken van terrorisme' strafbaar wil stellen, met een hele vage definitie van wat dat dan is. We maakten bezwaar hiertegen, want de wet kan gebruikt worden om bijvoorbeeld kritiek op de regering van Israël de mond te snoeren.

Je kan moedeloos worden van de negatieve trends en je hoop verliezen. Óf je kunt opstaan om in actie te komen. En dat gebeurt!

Een record van meer dan 150.000 mensen deed mee aan de tweede Rode Lijn demonstratie in Den Haag – mede door ons georganiseerd – om echte actie te eisen van onze regering tegen Israël. Het aantal mensen dat zich bij ons aansluit neemt toe. Alle Ambassades voor Vrede en andere lokale vredesgroepen organiseren eind deze maand weer met veel energie honderden activiteiten in de Vredesweek.

Juist in een tijd waarin politiek leiderschap tekortschiet, staan mensen op. Burgers, gemeenschappen en lokale initiatieven nemen het voortouw. Door met elkaar in gesprek te gaan. Door hoop te geven. Door de wens en de kans op vrede zichtbaar te maken. Door te luisteren. Door te spreken. Want niets doen is geen optie.

Dit dubbeldikke Vredesweeknummer geeft hopelijk de juiste inspiratie om iets te doen. Laten we samen aan vrede blijven werken, want samen in actie komen werkt.

Rolien Sasse
Directeur

In het nieuws

Beeld — Svenn
Torfinn

Bedrijven zijn verantwoordelijk voor gevolgen van overname

Bedrijven mogen mensenrechten bij fusies en overnames niet negeren. Dat oordeelde het Noorse Nationaal Contactpunt (NCP) in juni. Dat is goed nieuws voor de 160.000 slachtoffers van oorlogsmisdaden in Soedan eind jaren '90. In het najaar van 2021 kondigde de Zweedse openbaar aanklager een strafzaak aan tegen de voormalige bestuurders van het Zweedse oliebedrijf Lundin. Vanwege haar bijdrage aan oorlogsmisdaden in Sudan. Aanleiding was een rapport van PAX. Kort daarna werd het bedrijf overgenomen door de Noorse oligigant Aker. Lundin bleef achter als lege huls. Dit maakte het voor de slachtoffers moeilijk om nog compensatie te claimen van het bedrijf.

Aker heeft altijd volgehouden dat het niets te maken heeft met de daden van Lundin. Maar het NCP stelt dat alle gevolgen van een overname – inclusief het recht op compensatie voor mensenrechtenschendingen – wel meegenomen moeten worden. Aker wordt aanbevolen alsnog onderzoek te doen naar de mensenrechtenschendingen en mogelijk bij te dragen aan compensatie. Dit opent de deur naar gerechtigheid. Lees meer: paxvoorvrede.nl/ncp-akerbp

Dragi Moji- tentoonstelling Sarajevo

Dit jaar vond de 30e herdenking plaats van de genocide in Srebrenica. In juli 1995 werden hier onder het toezicht van de internationale gemeenschap 8.372 mensen vermoord. PAX zet zich al jarenlang in voor erkenning van het leed, steun aan overlevenden en waarheidsvinding in de Westelijke Balkan. Ter gelegenheid van deze herdenking werkte PAX, samen met documentairemaker Mustafa Hadziibrahimovic, de Bosnisch-Nederlandse jongerenorganisatie Mladi BiH en het Srebrenica Herdenkingscomité Rotterdam, aan een aangrijpende tweetalige online campagne. Voor deze campagne zijn meer dan veertig brieven verzameld waarin overlevenden, nabestaanden, gevluchte Bosniërs en jonge mensen met Bosnische roots zich richten tot hun verloren dierbaren. Onder de titel 'Dragi Moji' oftewel 'Mijn Liefste' zijn de brieven gebundeld. Deze aangrijpende brieven zijn ook te zien op een openluchttentoonstelling in Sarajevo. De directeur van PAX, Rolien Sasse, was bij de opening van deze tentoonstelling. Lees meer: paxvoorvrede.nl/dragi-moji

Beeld — Senad Alić

Prestigieuze prijs voor PAX

PAX maakt deel uit van de Decentralized Damage Mapping Group (DDMG). Dit is een internationaal collectief dat gebruik maakt van satellietbeelden en open-bronnen onderzoek. Hiermee brengt het humanitaire én milieugevolgen van oorlog en natuurrampen in kaart. Op die manier wordt de schade aan landbouwgrond, bebouwde gebieden, bossen, waterinfrastructuur en afvalbeheer in conflictgebieden en aan natuurgerelateerde rampen beoordeeld. Deze informatie is relevant voor humanitaire hulp en wederopbouw. Dit gebeurde bijvoorbeeld in Palestina, Oekraïne, Libanon, Soedan en Syrië. Ook werd er gekeken naar de gevolgen van de natuurbranden in Los Angeles. De bevindingen worden gebruikt door journalisten en beleidsmakers.

DDMG won onlangs de Earth Observation Excellence Award 2025. PAX ziet deze prestigieuze prijs als een erkenning voor de werkzaamheden van het collectief. Lees meer: paxvoorvrede.nl/award

Noodpakket Vrede

De veiligheid van Europa staat onder druk. Europa denkt met forse investeringen in Defensie die dreiging weg te nemen. PAX erkent de noodzaak van investeringen in Defensie en veiligheid. Dit wil echter niet zeggen dat er een blanco cheque naar Defensie moet gaan. De investeringen die nu worden voorbereid zijn zo groot dat die sterk bijdraagt aan een ongecontroleerde wapenwedloop. Wij vinden dat de balans zoek is. Want tegelijkertijd wordt er fors bezuinigd op diplomatie en internationale samenwerking. Dit zijn zaken die bijdragen aan échte en duurzame vrede.

Het politieke debat heeft zich te veel blindgestaard op percentages in plaats van op de onderliggende vraag: wat is er echt nodig? Wij stellen daarom een geïntegreerd veiligheidspakket voor. Wij noemen dat het Noodpakket Vrede. Wij zeggen: wie vrede wil, investeert in vrede. Wie vrede wil investeert in diplomatie, democratie, internationale samenwerking én defensie. Lees meer: paxvoorvrede.nl/noodpakket

Niets
vredes
doen
week
is
essay
geen
2025
optie

‘Vrede betekent constructieve interactie tussen mensen’

Door alles wat er in de wereld gebeurt, kun je je soms machteloos voelen. Maar wat kunnen wij burgers concreet doen aan vrede? Dat vertelt Sara Kinsbergen in het Vredesweekessay 2025. Professor Doctor Kinsbergen is gespecialiseerd in culturele antropologie en ontwikkelingsstudies. ‘Kan er, naast de vrijheid van meningsuiting, ook vrijheid tot stilte bestaan?’

Tekst door Sara Kinsbergen

Solidariteit aan de keukentafel

Ik werd geboren in de buurt van Antwerpen en groeide op in een gezin waar mijn ouders mij, mijn broer en zus op weinig hoogdravende wijze lieten ervaren dat de wereld niet voor iedereen even eenvoudig was. Gezinnen op de vlucht zonder verblijfsvergunning, jongeren met een beperking, mensen die de eindjes nauwelijks of niet aan elkaar konden knopen; ze zaten bij ons aan tafel, in de klas of bleven een tijdje slapen. Zo

wist ik snel niet beter dan dat armoede, uitsluiting en conflict ook bij het leven kunnen horen. Maar ook dat een hand uitreiken en naar elkaar omkijken er gewoon bij horen. Ik ben een kind van de jaren '80. Ik groeide op met Michael Jackson die zong 'Heal the world, make it a better place' en het kinderkoor van 'Kinderen voor Kinderen' overtuigde me met hun schelle, indringende stemmetjes dat een kind onder de evenaar

later vaak een bedelaar wordt. Het was dus een kwestie van zoeken naar die evenaar, zo dacht ik. En zoeken deed ik dan ook vanaf die tijd. Zoeken naar antwoorden: Waar begon de aarde en was er ook een einde? Waar komt armoede eigenlijk vandaan en wie begon de oorlog en waarom eigenlijk? En zoeken naar oplossingen voor al die vraagstukken. Niemand honger en vrede op aarde, het leek allemaal zo onbereikbaar.

Niet getwijfeld over Nederland

En al die tijd, daar in België, lonkte Nederland. Was het de vla, de hagelslag in alle kleuren en maten of toch de zoete mayonaise voor bij de frietjes? Ik keek naar het Jeugdjournaal en zag vol verwondering hoe een zevenjarige een microfoon onder de neus geduwd kreeg en zonder aarzeling een gevat antwoord formuleerde op de vraag wat er nu met de DDR zou gebeuren na de val van de Berlijnse muur. Ik las de Tina, later de Yes en Fancy en zag jonge 'meiden' vol vertrouwen de camera inkijken en vertellen over seksualiteit en andere belangrijke thema's uit het leven van een (pre)puber. Ik keek en las mijn ogen uit. Na familiebezoek in de Muziekwijk in Almere wist ik het zeker: later als ik groot ben, ga ik in Nederland wonen, in een Vinexwijk. Waar Nederlanders wel eens twijfelden over België, twijfelde ik vanaf toen geen moment meer over Nederland. Want van alles in Nederland

spatte het zelfvertrouwen af. Gebiedsontwikkeling rechttoe rechtaan, geen twijfel, geen afwijking, meningsuiting zonder hapering en zelfontwikkeling van jongs af aan. Dit moest wel het walhalla zijn voor de zoekende mens, zo dacht ik.

Wel over België

Anders dan België, het land van de eeuwige twijfel, waar genuanceerdheid tot een kunst verheven is en in omfloerstheid geëxcelleerd wordt. In woord maar zeker ook in daad. Een land dat leidend onder een zware identiteitscrisis niet eens wist of het eigenlijk wel een land wilde zijn. Niet direct het land waar ik duidelijke antwoorden zou vinden op al mijn vragen, laat staan oplossingen.

Het was uiteindelijk de liefde die me naar Nederland bracht. Niet de beoogde Vinexwijk, maar wel verjaardagen in kringen, de vaststaande 'Koffie?', gevolgd door een blik op de klok en dan 'Ja, lekker'-rituelen en altijd

'vers' brood in de diepvries wachtten op me. Ik bedacht me dat er niets anders op zat dan er gewoon maar allemaal aan te wennen.

Het debat ontspoorde

En ja, daar was dan ook 'de mening'. Altijd en overal, door iedereen, over alles en niets, onbegrensd geuit. Het kon gezegd, het mocht gezegd, het werd gezegd. Vroeg of laat zou iemand je vragen: 'En wat vind jij er eigenlijk van?' Tijdens mijn studie bleef dan ook geen vraag van de docent onbeantwoord en belandden studenten vlot tutoyerend met de docent in een fel debat. Een avondje zappen leidde me van talkshow naar talkshow waar alwetende gasten overtuigd het gelijk de ether in stuurden. Het debatteren werd tot nationale volksport verheven in het VARA-programma Het Lagerhuis waar het verbale geweld soms letterlijk van het scherm afspatte. Waar mijn vrienden bij het aanschouwen van dit alles het glas nog een

‘Hoe werken we aan vrede, juist in een wereld waarin het debat steeds vaker escaleert?’

keer volschonken en de chips bijvullen keek ik ernaar met aangespannen kaken en klamme handen en vond het allesbehalve ontspannend. De snelheid, de felheid, de directheid; het ging mijn volksaard te boven. ‘Elk voordeel heb zijn nadeel’, zo leerde ik ook in Nederland. Ja, de uitgesprokenheid werkt verhelderend, bevrijdend, richtinggevend en is daadkrachtig. Het geeft je een stoel aan de tafel, een streep voor in de onderhandeling. Het heeft Nederland veel gebracht. Maar, zo ervoer ik steeds meer, het werkt ook verstikkend, verstommend, overrompelend en verdringend. En, daar heb je het woord, daarmee misschien ook wel polariserend.

Zonder wrijving geen glans?

De afgelopen jaren kwamen we als samenleving voor gevoelige, complexe vraagstukken te staan.

Gevoelig omdat ze raken aan identiteit, aan traditie of aan gevestigde orde. Complex omdat er geen eenduidige manier is om de vraagstukken te begrijpen. En daarmee is er dus ook geen consensus over de noodzaak voor en de richting van eventuele oplossingen.

Ik lees hierboven de omfloerste taal van een Belg en hoor u zeggen: ‘Een man een man een paard een paard graag.’ Ik heb het over de erkenning van het slavernijverleden, de Zwarte Pietendiscussie, MeToo, Israël-Palestina, migratie, vaccinatie,

Graag ‘Voor of tegen’, ‘Goed of fout’, ‘Zwart of wit’, ‘Links of rechts’, ‘Ja of nee’ en wel nu meteen.

Standpunten verharder, gesprekspartners worden tegenstanders. Meningsvrijheid wordt steeds vaker een wedstrijd in wie het luidst kan roepen. Individuen, groepen, partijen

komen lijnrecht tegenover elkaar te staan, debatten veranderen in verbale slagvelden. En de nuance, die dreigt verloren te gaan in het gevecht om het gelijk.

En opeens zag ik me daar staan, in mijn 'land van melk en honing', ietwat verloren en verdwaasd. Te vaak te stil, te lang vertwijfeld. En dan valt het verdicht: je behoort tot het stille midden.

De wereld van vandaag met grote maatschappelijke uitdagingen vraagt om mensen die willen gaan voor een meer inclusieve, gelijkere, rechtvaardige, vreedvollere wereld. Dat vraagt om mensen die staan en hard gaan voor idealen. En daar is Nederland rijk aan. Maar wat als je niet weet wat je ergens van vindt? Wat als je twijfelt? Wat als je meer tijd nodig hebt? Kan er, naast de vrijheid van meningsuiting, ook vrijheid tot stilte bestaan? Is er ruimte voor incubatietijd? Want als we allemaal schreeuwen, wie luistert er dan nog?

De repliek hierop is vaak even scherp als het debat zelf: 'Zonder wrijving geen glans.' 'Elke sociale verandering gaat gepaard met geschuur.' 'Twijfel doet afbreuk aan de urgentie van deze vraagstukken.'

'Er staat veel op het spel. Daarom is niets doen geen optie. Het is nu de tijd om in actie te komen'

En ja, misschien is dat ook zo. Verandering doet altijd pijn, roept ongemak op en dus ook verzet en strijd. Daar moeten we dan misschien gewoon doorheen. Sara, zo krijg ik dan te horen, met die eeuwige gulden middenweg gaan we geen oorlog winnen. Of toch?

Niets doen is geen optie

Dat brengt me bij een vraag waar PAX zich al jarenlang over

buigt: hoe werken we aan vrede, juist in een wereld waarin het debat steeds vaker escaleert? Al vijftig jaar roept PAX tijdens de Vredesweek op tot vrede. Ook dit jaar komen duizenden vrijwilligers in het hele land in actie om te werken aan vrede vanuit de overtuiging dat niets doen geen optie is. De scepticus zou zeggen: als deze boodschap al een halve eeuw herhaald moet worden, dan is niets doen misschien geen optie, maar veel zoden zet het blijkbaar allemaal niet echt aan de dijk.

Maar wat als we vrede niet beschouwen als de afwezigheid van oorlog, maar als de aanwezigheid van elke vorm van constructieve, positieve menselijke interactie. Wat als we vrede van iets groots, macro, interstatelijks, vertalen naar iets alledaags? Wat als we spreken van 'Alledaagse vrede'? Laten we ons niet misleiden door het woord alledaags. Het zou de indruk kunnen wekken dat het geen inspanning

behoeft. Alledaagse vrede vereist vergaande bereidheid om naar de ander te luisteren. Niet als middel om vervolgens de ander van je eigen gelijk te overtuigen. Luisteren als doel, als manier de ander echt te begrijpen. Door vanuit diep doorleefde empathie en vanuit de wil om in de ander ten alle tijden een mens te blijven zien, het gesprek gaande te houden. En dat is allesbehalve eenvoudig.

Als we elk micro-conflict tussen individuen dat volgt op verhard debat beschouwen als een vlam die een grotere strijd kan aanwakken tussen groepen en zo tussen landen, dan kunnen we het niemandsland tussen uitgesprokenheid en stilte, tussen mening en nuance, tussen botsing en dialoog, misschien niet langer beschouwen als verloren ruimte en tijd, maar als de plek en het moment waar alledaagse vrede ontstaat. De plek waar je misschien niet altijd een oorlog

wint of stopt, maar waar je ook geen nieuwe oorlog start.

Terug naar de jaren '80. Naast Michael Jackson en Kinderen voor Kinderen kwam de muzikale inspiratie voor mijn eeuwige zoektocht naar een betere wereld ook vanuit de kerk. We zongen allemaal uit volle borst 'Vrede op aarde, vrede op aarde.' En met het idee van alledaagse vrede voelt dit ideaalbeeld dan toch misschien binnen handbereik en biedt het eindelijk een antwoord op mijn kinderlijke vraag: hoe gaan we dat dan allemaal oplossen?

** In mijn verhaal presenteer ik Nederland en België en hun inwoners als ware het homogene en tegenover elkaar staande landen. Ik hoop dat u me deze vrijheid gunt voor het verhaal. Ik ben me er als geen ander van bewust dat de diversiteit binnen beide landen groot is en dat we, naast de culturele verschillen die ik uitlicht, ook veel gemeenschappelijk hebben.*

Prof. dr. Sara Kinsbergen is sinds 1 juli 2023 hoogleraar aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Ze is gespecialiseerd in burgerinitiatieven en duurzame ontwikkeling. Ze doet onderzoek naar de impact van ontwikkelingsorganisaties en benadrukt de kracht van individueel en collectief handelen.

Kijkend naar de wereld om ons heen is de roep om verandering luider dan ooit tevoren. Conflicten verergeren overal ter wereld. Juist nu kiest ons kabinet voor extreme bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking en diplomatie. Een gevaarlijke ontwikkeling waarmee we ons afzonderen op het wereldtoneel en we het internationaal recht steeds meer te koop zetten.

Nederland volgt een extreemrechtse strategie, waarin basisrechten zoals demonstreren en vrije meningsuiting steeds meer ingeperkt worden en het maatschappelijk middenveld

steeds minder ruimte krijgt. Nederland is niet het enige land waar deze trend zichtbaar is. We zien antidemocratische en -rechtsstatelijke bewegingen overal ter wereld oppoppen en vooral mannelijke populistische leiders vrouwenrechten en inclusiviteit steeds ernstiger aantasten.

Er staat veel op het spel. Daarom is niets doen geen optie. Het is nu de tijd om in actie te komen. Wij blijven dat doen door ons in te zetten voor inclusieve vrede, voor de bescherming van burgers tegen oorlogsgeweld en voor het eindigen van gewapend conflict. We voeren rechtszaken,

doen onderzoek, staan burgers in conflictgebied bij en beïnvloeden het beleid waar we kunnen, zowel in Nederland als daarbuiten.

Er zijn vele manieren waarop jij je ook kunt inzetten. Bijvoorbeeld door je aan te sluiten bij organisaties die opkomen voor zaken die jij belangrijk vindt, door mee te lopen in demonstraties, door politici aan te schrijven, door zelf activiteiten te organiseren en door je uit te blijven spreken. Van groot tot klein, jij kunt een verschil maken. Dat kan al beginnen met hoe jij je op dagelijkse basis verhoudt tot anderen: met alledaagse vrede.

Wat je kunt doen tijdens de Vredesweek 20 t/m 28 september 2025.

Tijdens de Vredesweek worden er honderden activiteiten door het hele land georganiseerd. Hieronder vind je een kleine selectie.

Panelgesprek: Wat kunnen de VN betekenen?

20 en 21 september

Commandobunker Clingendael, Wassenaar

Dit jaar vieren de Verenigde Naties hun 80-jarig jubileum. Terwijl de wereld geteisterd wordt door conflicten en klimaatverandering, lijken de VN de geweldsspiraal niet te kunnen stoppen. De roep om meer wapens klinkt steeds luider, terwijl vreedzame oplossingen steeds verder weg lijken. Tijdens een interactieve paneldiscussie bespreken op 20 september Rolien Sasse, de directeur van PAX en Daniël Prins, de UN Department of Peace Operations Chief wat de VN nog op het wereldtoneel kunnen betekenen. Ook gaan ze in op de vraag: Hoe groot is de kans op vreedzame oplossingen?

Just Peace Open Day

21 september 10.00 – 17.00

Den Haag

Den Haag staat wereldwijd bekend als de 'Internationale Stad van Vrede & Recht'. Bijna elk monumentaal gebouw in deze stad speelt een rol in het bouwen aan een rechtvaardige en vreedzame samenleving. 21 September is de Internationale Dag van de Vrede.

Daarom gaan op deze dag de deuren open van het Vredespaleis tot het Internationale Strafhof en van Kosovo Specialist Chambers tot het Nationaal Monument Oranjehotel. Just Peace Den Haag en partners organiseren het.

Stiltekring

20 september 12.00 Hervormde kerk van Blijdenstijn, Ruinerwold

Deze stiltekring is een statement tegen de oorlog, bedoeld voor solidariteit met oorlogsslachtoffers, ontheemden en vluchtelingen. De Ambassade van Vrede Meppel organiseert de kring.

Waken bij de Vredesvlam

21 - 28 september 15.00 - 16.00

Valkenburg aan de Geul

Het Platform Wereldburgerschap waakt elke dag bij de vredesvlam in de Sint Nikolaaskerk in hartje stad. Dagelijks worden er ook witte rozen uitgedeeld. En mensen wordt gevraagd na te denken wat ze kunnen doen voor vrede.

Filmische theatervoorstelling Deadlift
Deze voorstelling is op verschillende plekken in het land te zien

De Palestijns-Nederlandse visuele voorstelling is geïnspireerd op een schilderij van de Palestijnse kunstenaar Suleiman Mansour, Jamal Al Mahamel, waarop een man een hele stad (Jeruzalem) op zijn rug draagt. In Deadlift wordt onderzocht hoeveel een mens kan dragen. Waar ligt het breekpunt? De Palestijnse cast brengt een eerbetoon aan mensen in nood. Deadlift is een visuele, woordeloze voorstelling waarvoor je geen specifieke taal hoeft te verstaan.

Kunstinstallatie van vrede, hoop & verbinding – Temple of Peace

20 tot en met 28 september 12.00 - 20.00
Plein A'dam Toren, Amsterdam Noord

Tachtig unieke vredesvlaggen – ontworpen door kunstenaars, studenten, vluchtelingen en statushouders – vormen samen een kleurrijke tempel. Hierdoor worden persoonlijke verhalen van oorlog, verlies, hoop en menselijkheid zichtbaar. Deze installatie was eerder te zien tijdens de Dutch Design Week. Rondom de installatie vinden er ontmoetingen met makers plaats. Ook zijn er workshops en is er muziek.

Generatieontmoeting

21 september 10.00 – 14.30
Groenendaalseweg, Loenen

Het Apostolisch Genootschap organiseert een generatieontmoeting op een indrukwekkende plek: het Nationaal Ereveld Loenen. Dit is de laatste rustplaats van bijna vierduizend Nederlandse oorlogsslachtoffers. Mensen van alle leeftijden komen op deze dag bij elkaar. Jong en oud luisteren naar elkaar, delen verhalen en staan stil bij wat vrede betekent. In het verleden. In het nu. En voor de toekomst. De dag wordt afgesloten met een eresaluut.

Lezing door Thomas van Gool
22 september 19.30 – 20.30 Lucaskerk, Tweeschaar, Breda

Op uitnodiging van de Ambassade van Vrede Breda verzorgt Thomas van Gool, expert Israël-Palestina van PAX, een presentatie over de ontwikkelingen in Palestina en met name in Gaza.

Film - KIVA, The call of wisdom keepers
24 september 19.30 - 21.30

Piet van der Hemstraat, Heerenveen

Documentaire over de Kiva-ceremonie, waarin inheemse wijsheidsbewaarders zich verzamelen rond een heilig vuur en hun liefde uiten via gebeden, oude

rituelen, liederen en dans. Deze documentaire, die op verzoek van de Ambassade Vrede Herenveen wordt getoond, nodigt de kijker uit om na te denken over de vraag hoe die zijn relatie met de aarde kan helen.

Nationale Vredesweeklezing door Tim Hofman
28 september 20.00 Nieuwe Kerk, Den Haag

In een wereld vol onrecht is weggijken geen optie. Journalist en mediamaker Tim Hofman spreekt tijdens deze Nationale Vredesweeklezing over het thema van deze vredesweek: Niets doen is geen optie. Een urgente oproep tot actie, verbondenheid en menselijkheid. Na afloop vindt er onder leiding van Nadia Moussaid een gesprek met Tim Hofman plaats waarbij er gelegenheid is tot het stellen van vragen.

Lezing door Nikki Sterkenburg
26 september 19.30 - 21.00 De Kom, Leusden

Hoe kan alledaagse vrede bijdragen aan een vreedzame wereld? Wat kunnen (moeten) we zélf doen? Nikki Sterkenburg, bestuurslid van het Nationaal Comité 4 en 5 mei, geeft antwoord op deze vragen. Zij houdt een warm pleidooi voor onze vrijheid en hoe we die moeten koesteren en bevechten. Na afloop is er ruimte voor vragen. Dit evenement is georganiseerd door Ambassade van Vrede Leusden.

Walk of Peace – Wegkijken is geen optie
27 september 11.00 - 16.00 Ettensebaan, Breda

Onder de titel 'Wegkijken is geen optie' organiseert de Ambassade van Vrede Breda een vredeswandeling. Tijdens deze wandeling worden de deelnemers getrakteerd op een lunch, dans van een Syrische choreograaf, een Syrische muziekgroep en een koor dat protestliederen zingt.

Concert ter afsluiting van de Vredesweek
28 september 15.00 uur La Rivièrestraat, Hilversum

De Ambassade van Vrede in Hilversum, het Apostolisch Genootschap, sluit de vredesweek af met een concert. Er wordt a capella gezongen. De begeleiding vindt plaats op een pijporgel.

Agenda

Bekijk de volledige agenda van de Vredesweek via vredesweek.nl/activiteiten

Demonstreren helpt!

Tekst door Margereth van Horen

Beeld door Noes Petiet

Door de lauwe reactie van onze overheid op de Rode Lijn-demonstraties tegen het geweld in Gaza zou je het gevoel kunnen bekruipen dat demonstreren weinig zin heeft. Niets is minder waar, vertellen schrijver en onderzoeker Lodewijk van Oord, klimaatactivist Rozemarijn van 't Einde en omroepdirecteur Akwasi. 'Hoe meer burgers zich laten horen, des te machtelozer de macht.'

Lodewijk van Oord: 'Protesteren werkt therapeutisch'

Wat maakt dat mensen weer massaal vreedzaam de straat op gaan? Schrijver Lodewijk van Oord gaf jarenlang les over protest en geweldloos verzet. Toen studenten vorig jaar van hun universiteiten eisten dat die de samenwerking met Israëlische universiteiten zouden stopzetten, schreef hij het essay 'Protesteren voor beginners'. Daarin gaat hij in op de geschiedenis van, het recht op en de zin van demonstreren. De studenten werden eerst niet serieus genomen. Ze werden weggezet als onwetend, elitair, antisemitisch, tuig. Het kwam tot grote ongeregelheden tussen studenten en de ME, maar uiteindelijk werden de studenten in het gelijk gesteld en stopten Nederlandse universiteiten de samenwerkingen. 'Zo gaat het vaak,' vertelt Van Oord.

'Klimaatdemonstranten werden eerder ook niet serieus genomen. Dat is inmiddels wel anders. Het duurt even voordat een nieuw besef intreedt bij mensen.'

Van Oord groeide op in de jaren negentig. 'Toen leek Nederland een paradijs waarin alle grote beslissingen via consensus bereikt werden. Door de falende politiek laten mensen zich nu weer horen. In tien jaar tijd verdubbelde het aantal demonstraties in Amsterdam. Vooral de jonge generatie neemt het voortouw. Die groep is ook wat idealistischer en voor hen staat er veel op het spel: het klimaat, huisvesting en oorlogsdreiging.'

'Als online-petities niet meer volstaan, gaan mensen protesteren. Dat geeft ze het gevoel dat ze écht iets doen, het werkt therapeutisch. En het werkt: Hoe meer burgers laten weten dat ze het ergens mee oneens zijn, des te machtelozer wordt de macht.'

'Iedereen kan iets doen'

In zijn boek beschrijft Van Oord onder andere de visie van Gandhi en zijn tegenpool Mandela. Gandhi pleitte voor geweldloosheid. Hij dacht dat onrecht altijd gebaseerd is op een misverstand, op onwetendheid. En dat de zaak bevochten moet

worden met compassie voor de tegenstander. Mandela beschouwde geweldloosheid niet als moreel principe, maar als strategische keuze. Wie geweld wilde gebruiken, moest bovendien bereid zijn diens leven te geven.

Geweld kán helpen, vertelt Van Oord: 'Soms neemt door kleinschalig geweld de publieke sympathie voor demonstranten toe in plaats van af. Zoals bij de Black Lives Matter-demonstraties in Amerika. Het grote publiek sympathiseerde meer met het geweld van de achtergestelde minderheidsgroep dan met dat van een dominante groep.'

In de regel is geweld een escalatie. 'De geschiedenis laat zien dat geweldloze protesten die niks opleveren vaak gevolgd worden door geweld, zo onderzocht Van Oord. 'Het negeren en minachten van mensenrechten leidt tot barbaarse handelingen, die het geweten van de mensheid schaden. Geweld genereert altijd meer geweld.'

Gelukkig zijn er 198 methodes van geweldloos verzet volgens Van Oord. 'Iedereen kan dus iets doen! Bijvoorbeeld demonstratief weigeren aan bepaalde verwachtingen of verplichtingen te voldoen.'

Veel conflicten zijn bovendien gebaseerd op een misverstand, op onwaarheden.' Zoals over de ernst van de klimaatcrisis. 'Door je kennis te delen, draag je ook bij.'

'Mocht je een demonstratie organiseren, gebruik humor,' raadt Van Oord aan. 'Dat maakt je verhaal lichter en toegankelijker. Bovendien, bestuurlijke tegenstanders hebben er een bloedhekel aan als ze op de hak worden genomen.'

Rozemarijn van 't Einde: 'Klimaatactivisten zijn zachte mensen'

Ze zou willen dat een brief sturen of een petitie ondertekenen voldoende was. Dat ze daarmee politici of organisaties die de klimaatcrisis verergeren van 'hun dodelijke weg' af kon brengen. Helaas, er is meer nodig, vertelt predikant en klimaatactivist Rozemarijn van 't Einde (33). Ze is betrokken bij Extinction Rebellion, Christian Climate Action en sinds kort bij het Christelijk Collectief, actief tegen genocide in Gaza.

'Acties doorlopen bepaalde cycli. Als je onrecht aanklaagt dan probeert de partij waartegen je ageert je eerst vaak zwart te maken. Dat is van alle tijden. Ik probeer tegenstanders in mijn hoofd geen monsters te maken. Soms maken mensen verkeerde keuzes. Ook politici of werknemers van ING of Shell. Terwijl het flagrant belachelijk is wat ze zeggen, geloven ze het zelf. Als ik verkeerde keuzes maak, hoop ik ook dat iemand in mij geen monster ziet, maar mij stopt.'

Demonstreren is gewetensvol

Ja, ze is vaak opgepakt door de politie, vertelt ze. 'Wel bevreemdend, want ik kom op voor kwetsbare

mensen en kwetsbare natuur. Het hoort er een beetje bij. Maar het is ook heel verdrietig. Actievoerders van Extinction Rebellion bijvoorbeeld zijn geen criminelen. Ze bezetten wegen maar doen dat om bestuurders van koers te laten veranderen. En krijgen met harde maatregelen te maken. Terwijl het juist hele zachte mensen zijn.'

'Ondanks die harde reactie bereiken we zeker resultaten. Zo werd een van de grootste pensioenfondsen ter wereld, ABP, fossielvrij. Na jarenlange druk verkocht ABP haar aandelen in bedrijven die olie, gas en steenkool winnen. Er kwam een domino-effect, sommige andere pensioenfondsen volgen nu ABP's voorbeeld.'

'Ik zou willen dat actievoeren niet nodig was. Ik vind het heftig dat we alleen zo fundamentele mensenrechten kunnen beschermen. Trots ben ik niet, wel gewetensvol.'

Akwasi: 'Vragen stellen is een manier om de wereld te veranderen'

Muzikant, schrijver en omroepdirecteur Akwasi gaat zelden naar demonstraties, maar op 15 juni was hij samen met vrouw en drie kinderen (2, 4 en 7) op het Malieveld. Om te laten zien dat hij de Rode Lijn actie steunt. Akwasi Owusu Ansah: 'Je moet altijd laten zien dat je érgens voor staat. Want sta je voor alles, dan val je voor niets: als je geen idealen hebt, trap je overal in.'

Aan zijn kinderen vertelde hij dat ze er waren, omdat de wereld oneerlijk is. 'Je moet geen dingen afpakken die niet van jou zijn. Als je dat doet, kan het oorlog worden. Je moet altijd delen! Delen is vermenigvuldigen.'

In 2020 was Akwasi, vermoedt hij zelf, de meest gehate zwarte man van Nederland. Hij zei tijdens een Black Lives Matter-demonstratie in Amsterdam dat hij Zwarte Piet op zijn gezicht zou trappen als hij hem tegenkwam. Mede door hoe de media aandacht gaf aan deze woorden werd hij door veel mensen gevreesd, uitgescholden en bedreigd, denkt hij. 'Ik raakte een open zenuw. En er was nergens aandacht voor de hele speech, alleen voor dat fragment. Helemaal niemand vroeg: 'Waarom zei je dat?' Vreemd toch?! Wie me kent, weet dat ik geen

vlieg kwaad doe. Maar ik kan wel pijnlijk ware en ongemakkelijke dingen zeggen.'

Met je vuist op tafel te slaan hoeft niet'

'Ik heb Ghanese roots. Ik ben hier geboren, getogen en geworteld. Tegelijkertijd ben ik van mijn vierde tot dat moment op het podium gediscrimineerd. Is het gek dat ik wilde vertellen hoe dat al die jaren voelde? Om te laten weten waar je voor staat, hoef je trouwens niet altijd met je vuist op tafel te slaan. Ik verdiepte me in de leer van Nelson Mandela. In zijn boeken staan veel levenslessen. Zoals dat vragen stellen ook een manier is om de wereld veranderen. 'Wat heb je nodig' is bijvoorbeeld een uitnodigende en compassievolle vraag. Of: 'Is het wel een goed idee om die weg in te slaan?'

Of: 'Wanneer is dit gesprek voor jou geslaagd.' Vragen stellen staat voor leiderschap. 'Waarom' vragen zijn de allerbeste vragen. Dat sowieso!

Welke van de 198 geweldloze methodes je ook gebruikt, uiteindelijk gaat het om volhouden, denkt Lodewijk van Oord: 'Eerst negeren ze je. Dan lachen ze je uit. Dan bestrijden ze je. Dan win je.'

Wat doe jij voor vrede?

Heb je zin om veel te doen of mag het niet te veel moeite kosten?

NIET TE VEEL MOEITE

Volg Pax op de socials en blijf zo op de hoogte van acties.

NOU... IETS MEER MAG WEL

Wil je je inzetten voor grote vrede of ben je meer van de kleine vrede?

WIE HET KLEINER NIET EERT IS HET GROTER NIET WEERD?

HOE GROTER HOE BETER!

Klim op tot wereld-leider en vergader net zo lang tot er overal vrede en gelijkheid is.

DAT VIND IK EERLIJK GEZEGD EEN BEETJE VEEL GEDOE

JOE!

Doe mee in Participatieprocessen in de buurt, of aan een burgerberaad. Vraag ook om helderheid over hoe veel invloed je zo hebt.

JA MAAR IK HEB OOK WERK, EN EEN GEZIN EN HOBBY'S EN ALLES

Ja, jij wou groot.

NEE, POEH POEH

JOE!

Loop dan om te beginnen eens mee in een demonstratie. Tegen kernwapens, of tegen het Israëlbeleid van Nederland bijvoorbeeld.

Genoeg voor vandaag dan. Lekker bezig hoor, complimenten!

Vrede zij met u en houdoe.

Zin om meer te doen?

ORIEDO

NEE

JAI!

JAI!

Schrijf meteen je pensioenfonds aan, dat ze niet moeten investeren in wapens voor dubieuze re-gimes die oorlogsrechten schenden.

↓ JOE!

En teken hier en daar een Petitie, bijvoorbeeld voor wa-penbeheersing en kernontwa-pening, of voor internationale Samenwerking.

↓ DOE IK

Wil je iets voor Vrede doen in je dagelijks leven?

↓ JA

Met mensen of met spullen en diensten?

↓ MENSEN ♥ SPULLEN

Onderzoek wat er achter je Product of dienst zit en maak rechtvaardige en duurzame keuzes.

↓ NOU ALS ER NU GEEN WERELD-WIJDE VREDE KOMT WEEET IK HET OOK NIET MEER HOOR

Wacht! Je vergeet iets heel belangrijks!!

↓ WAT DAN WAT DAN?!

Doneer aan Pax.

Dankuwel en een vre-dige dag verder hè.

↓ GOEIE! IK WIL NOG WEL WAT DOEN

Spreek je uit als je discrimi-natie of toxisch leiderschap tegenkomt en geef je kinde-ren de ruimte om zichzelf te zijn.

↓ JA NEE!

↓ DOE IK!

Wil je verder nog iets doen?

Nou, bravo! Als je nu ook nog af en toe een petitie tekent en zorgt dat je een aardige leidinggeven-de bent, ben je er wel zo'n beetje. Bedankt hè, namens de wereldbevolking.

Bedenk hoe je (onder-zoeks)journalistiek kunt steunen en doe dat. Onafhankelijke journalistiek is een van de pijlers van een gezon-de samenleving, hier en in het buitenland.

Ons vredeswerk in Palestina

Bashar Taleb / AFP/ ANP

Het officiële dodental in Gaza is inmiddels de 60.000 gepasseerd. Het daadwerkelijke aantal ligt waarschijnlijk nog veel hoger. Er lijkt geen einde te komen aan deze genocide. Nederland doet veel te weinig om de uithongering en etnische zuivering te stoppen. PAX zet zich non-stop in voor een einde aan deze afschuwelijke praktijken. Wij proberen de koers van Nederland te veranderen: van deel zijn van het probleem, naar bijdragen aan een oplossing.

Al decennialang werken wij met Israëlische en Palestijnse vredes- en mensenrechtenorganisaties. Ook nu ondersteunen we deze dappere mensen, die tegen de stroom in proberen het geweld te stoppen, ondanks de pijn van verloren familieleden en vrienden. In Nederland zijn wij een van de kartrekkers om de druk op de regering te verhogen en medeplichtigheid te stoppen. Hieronder enkele voorbeelden van wat we doen.

Rode Lijn - demonstratie

PAX is een van de initiatiefnemers en organisatoren van de Rode Lijn protesten. Wij organiseren en ondersteunen niet alleen grote acties, ook kleine initiatieven zijn belangrijk. Van sit-ins tot wakes en van het voorlezen van de namen van Palestijnen die gedood zijn tot ronde tafelgesprekken. Dit doen we zoveel mogelijk met anderen.

F-35 Rechtszaken

In november 2023 werd duidelijk dat de Nederlandse regering bewust doorging met het leveren van onderdelen voor F-35 gevechtsvliegtuigen aan Israël. Met deze gevechtsvliegtuigen bombardeert Israël Gaza. Gesprekken, brieven en petitie's hielpen niet om dit te stoppen. Samen met Oxfam Novib en The Rights Forum daagden we de Staat voor de rechter. In hoger beroep kregen we op alle punten gelijk. De rechter oordeelde dat er geen F-35 onderdelen meer naar Israël mogen. De Staat ging meteen in cassatie. We wachten nog op een uitspraak.

We daagden de Staat voor de rechter

Ook ging Nederland door met indirecte leveringen, via de Verenigde Staten. Ook hier startten we een rechtszaak over. Het hoger beroep daarvan dient later dit jaar. Deze rechtszaken worden volledig mogelijk gemaakt door crowdfunding.

Wapenhandel

Niet alleen het leveren van wapens is problematisch, ook spekt de Nederlandse inkoop van wapens de Israëlische oorlogskas. De afgelopen vijf jaar kocht Nederland voor bijna twee miljard aan Israëlische wapens, waarvan de helft na 7 oktober 2023. PAX onderzoekt deze wapenhandel en voert campagnes om dit te stoppen. Een petitie voor een wapenembargo is inmiddels meer dan 35.000 keer ondertekend.

Nederlandse inkoop van wapens spekt de Israëlische oorlogskas

De rol van bedrijven

Ook bedrijven hebben een verantwoordelijkheid. Zo investeren Europese financiële instellingen miljarden euro's in bedrijven die betrokken zijn bij de illegale nederzettingen in de bezette Palestijnse gebieden. Bedrijven spelen een sleutelrol in de bouw en de uitbreiding van de nederzettingen en de acties van het Israëlische leger. Ze leveren bulldozers om Gaza te slopen of materialen om huizen te bouwen en wegen aan te leggen in de illegale nederzettingen. Bovendien leveren ze telecom- en IT-diensten, verstrekken ze hypotheek aan kolonisten en verhuren ze accommodaties aan toeristen. In het jaarlijkse rapport 'Don't Buy Into Occupation', onderzoeken en onthullen we deze bedrijven en hun investeerders en roepen we ze op om actie te ondernemen. We voeren gesprekken met Nederlandse banken, pensioenfondsen en verzekeraars om hun betrokkenheid te beëindigen.

Westelijke Jordaanoever

Op de Westelijke Jordaanoever werkt PAX samen met Israëlische en Palestijnse organisaties.

Want ook hier worden bijna dagelijks Palestijnen gedood en hele gemeenschappen gedwongen verplaatst. De noden zijn hoog. Wij zetten ons in voor werkloze jongeren die onder dwang verplaatst zijn, in een vluchtelingenkamp zitten of om het om een andere reden moeilijk hebben. Door middel van psychosociale ondersteuning en trainingen worden de jongeren op weg geholpen naar stades en banen.

Nederlandse vrijwilligers

Nederlandse vrijwilligers kunnen bescherming bieden tegen kolonisten en hun praktijken. Pax stuurt deze vrijwilligers voor een periode van drie maanden naar de Westelijke Jordaanoever. Daar lopen ze bijvoorbeeld met kinderen mee die naar school gaan en door checkpoints moeten waar hun ouders niet voorbij mogen.

Zo zijn er continu ongeveer 20-25 vrijwilligers actief

Ook gaan ze mee met herders die lastiggevallen worden door illegale Israëlische kolonisten. Organisaties uit verschillende landen wereldwijd sturen dit soort vrijwilligers. Zo zijn er continu ongeveer 20-25 vrijwilligers actief op verschillende plaatsen op de Westelijke Jordaanoever.

Voor meer informatie:
paxvoorvrede.nl/palestina

In Syrië is weer ruimte voor geweldloos activisme

In maart werd op sommige plekken in Syrië nog flink gevochten. Nu worden ook daar trainingen gegeven in burgerrechten, juridisch bewustzijn en strategieën voor vreedzaam verzet. Sullam, een beweging van jonge en activistische Syriërs bouwt zo aan een geweldloze toekomst voor Syrië. Tijdens het hoogtepunt van de oorlog werd Sullam opgezet, in samenwerking met PAX. Meer dan 200 jongeren volgden de trainingen. Ze trotseerden daarmee polarisatie, geweld en angst.

Tekst door Margereth van Horen

Ibrahim Alfawal

Het opzetten van de trainingen ging makkelijker dan je misschien zou denken. ‘We verwachtten veel obstakels,’ vertelt organisator Ibrahim Alfawal (32). Hij ontvluchtte Syrië nadat hij zich had aangesloten bij vrijwilligersorganisaties en als burgerjournalist had gewerkt. Ook maakte hij een chemische aanval mee op zijn thuisstad Douma. Nu woont en werkt Ibrahim in Utrecht en is hij bij PAX projectcoördinator van Sullam. ‘We wisten niet of mensen na een oorlog waarbij meer dan 500.000 doden zijn gevallen en meer dan dertien miljoen mensen ontheemd zijn geraakt al open zouden staan voor geweldloosheid. We waren bang dat polarisatie in de weg zou staan, maar dat viel dus allemaal heel erg mee. We gaven trainingen waar zowel Alawitische als Soennitische jongeren aan meededen.’

De kracht van gewone mensen

Zelf bestudeerde Ibrahim geweldloosheid aan de Universiteit in Beiroet. Hij werd zo geraakt door de kracht van woorden en vreedzaam verzet, dat hij vastbesloten raakte zijn ideeën in Syrië uit te dragen. ‘Ik wil het nieuwe Syrië vertellen dat woorden krachtiger zijn dan wapens. Ik hoop dat Sullam erin slaagt een nieuwe golf van jonge activisten te voorzien van kennis, vaardigheden en een ethische basis om onderdrukking te weerstaan zonder geweld te gebruiken. Ook willen we educatief materiaal ontwikkelen waaronder artikelen, podcasts, posters en andere mediahulpmiddelen. Zo kunnen we het publieke begrip van geweldloosheid en verzet verdiepen.’

Vanuit Utrecht stak Ibrahim samen met zijn Syrische collega's veel tijd en energie in het vinden van de juiste jongeren. ‘Mensen die mee willen doen moeten de kernprincipes van de organisatie accepteren. Ze krijgen een training waarin ze veel leren. Ook mogen ze hun eigen campagne opzetten over een zelfgekozen kwestie. Wij begeleiden ze daarbij. Ik geloof in de kracht van gewone mensen om verandering te brengen.’

Rahaf Al Ali

‘Ik heb deze training gevolgd, omdat ik ervan overtuigd ben dat geweldloosheid niet alleen een moreel principe of een humanitaire houding is. Het is een manier van leven. Mijn eigen leven is diep getroffen door de langdurige oorlog in mijn land, Syrië. Ik streef ernaar om mijn driejarige zoontje een stabiele en veilige omgeving te bieden,’ vertelt Rahaf Al Ali (34). ‘Ik wil graag deel uitmaken van de generatie die de basis legt voor die toekomst.’

‘Voor de val van het regime, was deelname aan een vreedzame of mensenrechtengeleerde activiteit strafbaar. Iedereen was bang voor arrestaties of zelfs gevangenisstraf. Ik ook, maar ik deed het toch. In een zeer beperkte en vertrouwde kring. Nu is iedereen trots op me. Mijn familie en vrienden begrijpen waarom ik doe wat ik doe.’

‘De situatie in Syrië blijft fragiel en complex. Er zijn serieuze uitdagingen, zoals ontvoeringen, religieus extremisme en sektarische spanningen. Als vrouw voel ik deze druk op een directe manier. Zo wordt de manier waarop je je als vrouw kleedt en gedraagt steeds meer aan banden gelegd. Dat gebeurt allemaal uit naam van traditie of religie.’

Een droom

‘Door Sullam leerde ik hoe ik campagnes opzet, machtsdynamieken gebruik en allianties bouw. En ook hoe nauwkeurige planning, bewust taalgebruik en opzettelijke dynamiek een krachtige impact kan hebben. Mijn levensdoel is om een geweldloze samenleving op te bouwen.’

‘Er worden veel inspanningen geleverd door het maatschappelijke middenveld en jongeren om een land op te bouwen dat de rechten van al zijn burgers respecteert zonder discriminatie. Het is een weg vol uitdagingen die collectief bewustzijn en aanhoudend inzet vereisen. In de nabije toekomst wil ik zoveel mogelijk jongeren bereiken en een lesprogramma over geweldloosheid op scholen introduceren. Het begin van mijn droom is er.’

Rouqaya Wazir

‘Ik ben ervan overtuigd dat je met wapens en alleen maar luide stemmen geen verandering teweegbrengt. Na een oorlog van meer dan vijftien jaar, wil ik dat de cyclus van vernietiging, geweld en pijn stopt. Daarom heb ik me aangemeld voor deze academie. Hierdoor hoop ik een geweldloze stem te kunnen laten horen en een vreedzame verandering te brengen in Syrië.’

Aan het woord is Rouqaya Wazir (23). Tijdens de oorlog leefde ze zeven moeilijke jaren onder beleg en moest een aantal keer gedwongen verhuizen. Nu woont ze in Al-Bab, een kleine stad niet ver van Aleppo.

‘Syrië is gewond, maar niet dood. Er is pijn, uitputting en veel mensen verloren de hoop. Het land lijdt onder economische verlamming. De weg die voor ons ligt is lang, maar wat mij betreft niet onmogelijk.

Mijn familie vond het eerst niet zo’n goed idee dat ik aan deze training mee zou doen. Verandering werd door hen geassocieerd met geweld. Nu ze zien hoe gepassioneerd ik ben en wat ik allemaal geleerd heb, ondersteunen ze mij en deze geweldloze groep volledig.’

Een stem van de stemlozen

‘Door deze training zie ik dat ik niet de enige ben die droomt van een veilig, vrij en rechtvaardig Syrië. Ik ben blij dat ik nu deel uitmaak van een tweede familie die mijn waarden en normen deelt. Ik heb geleerd dat gemeenschapszin en collectief werk de basis vormen voor het opbouwen van een geweldloze omgeving vol hoop, liefde en veiligheid. Ook heb ik inspirerende mensen ontmoet die me lieten zien hoe ik een sterke, ambitieuze vrouw en een rolmodel kan zijn voor de volgende generatie. Ooit wil ik graag een capabele bestuurder zijn met een eigen organisatie. Iemand die zinvolle veranderingen brengt. Bijvoorbeeld via media, bewustwordingscampagnes, of kunst. Ik wil een stem worden van de stemlozen.’

Haya Al-homedi

Aanvankelijk durfde ze niet te vluchten. Mensen die Raqqa verlieten, liepen het risico te worden gearresteerd en beschuldigd van lidmaatschap van ISIS. Maar toen de bombardementen te hevig werden, studeren aan de universiteit vrijwel onmogelijk werd en ze vreesde voor haar leven, verliet Haya Al-homedi (37) in 2016 haar woonplaats, Raqqa. Na een moeizame reis vroeg ze uiteindelijk asiel aan in Libanon. Daar verbleef ze vier jaar. Nu woont ze weer in Raqqa. ‘Het leven in Syrië is nog steeds moeilijk. Op zowel economisch, sociaal als politiek vlak. Mensen zijn uitgeput, maar er worden wel zaadjes van hoop geplant, vooral door jongeren.’

Dezelfde rechten voor iedereen

‘Ondanks alle pijn die we allemaal nog voelen, geloof ik dat verandering mogelijk is. Ik werk al sinds 2013 als burgeractivist met lokale en internationale organisaties. Ik maak deel uit van een generatie die actief elke vorm van geweld afwijst. Wij zijn op zoek naar nieuwe manieren om een samenleving op te bouwen waarin niemand buitengesloten wordt. Wij gaan met iedereen het gesprek aan. Wij willen dat iedereen waardig wordt behandeld en dat we allemaal dezelfde rechten hebben.’

‘Ik wilde deze training graag doen, omdat ik meer wilde leren over geweldloos communiceren. Ik heb de principes geleerd van geweldloze communicatie. Ik begrijp nu ook de mechanismen van onderdrukking en conflict. En ken het belang van vreedzame initiatieven. Inmiddels werk ik in Raqqa samen met vijftien mannen én vrouwen aan projecten om het belang van geweldloosheid verder uit te dragen. Waar ik ook ben, ik wil graag op een positieve manier impact maken. Ik wil helpen om een rechtvaardige en vreedzame samenleving op te bouwen.’

‘Als het aan mij ligt word ik een activist die gespecialiseerd is in het verspreiden van geweldloosheid. Ik wil mijn kennis overal delen. Op scholen. Bij mensen thuis. In instellingen. Overal.’

doen geen Niets is optie vredesweek lezing 2025

door Tim Hofman

In een wereld vol onrecht is weggijken geen optie. Journalist en mediamaker Tim Hofman spreekt tijdens de Nationale Vredesweeklezing over het thema: Niets doen is geen optie. Een urgente oproep tot actie, verbondenheid en menselijkheid. Meld je nu gratis aan via paxvoorvrede.nl/lezing (beperkt aantal plaatsen)

26 september | 20:00 | Nieuwe Kerk, Den Haag

Ook aandacht voor
vrede achter jouw
raam? Bestel dan
de enige echte
Vredesweekposter
in onze webshop.

Van onze Vredesweekposters tot collectefolders, en van kleurrijke kaarten tot vlaggen, we hebben alles wat je nodig hebt om jouw vredesactiviteiten te versterken. Vredesweekproducten zijn gratis, we vragen alleen een bijdrage voor eventuele verzendkosten. Bestel nu via paxvoorvrede.nl/webshop en heb je producten op tijd in huis!

‘Ik hoopte dat de politiek de kracht van de burger zou gaan zien’

Dion van den Berg (65) is al zijn hele werkzame leven onderdeel van de vredesbeweging. De grote kernwapendemonstraties, de val van de Berlijnse Muur en de Balkanoorlogen, hij maakte het allemaal van dichtbij mee. Nu neemt hij afscheid, in een tijd van grote nieuwe dreigingen. ‘Veerkracht tegen oorlog zit meer in verbinding dan in bewapening.’

Tekst door Janneke Juffermans

Beeld door Gabriela Hengeveld

Trots laat Dion voorafgaand aan het interview een boek zien over Srebrenica dat hij met anderen maakte. Er hoort ook een fototentoonstelling over de genocide bij. Eén van zijn laatste ‘wapenfeiten’. Herdenken en het erkennen van ieders waarheid zijn heel belangrijk na een oorlog, vindt hij. Hij maakte zich na de genocide in Srebrenica hard voor de lobby van de overlevenden en het Srebrenica Memorial Centre in het voormalige Dutchbathoofdkwartier. En nu is er dertig jaar na de genocide dit boek, met gebundelde brieven van overlevenden aan hun vermoorde dierbaren.

Wat is volgens jou het doel van herdenken: gaat het om rouw en erkenning of ook om een waarschuwing?

‘Allebei. Het gaat zeker ook om een waarschuwing: dat we het nooit meer zover moeten laten komen.’

Wat dat betreft gaat het nu niet goed in het gebied waar het dertig jaar geleden zo gruwelijk misging. De spanningen langs etnische lijnen nemen er opnieuw toe, net zoals de angst voor een nieuw conflict met nieuwe burgerslachtoffers. Op andere plekken vallen die

burgerslachtoffers al, in grote aantallen. Zoals in Gaza, Oekraïne en Soedan. De internationale rechtsorde staat zwaar onder druk.

Wat valt jou op aan de huidige spanningen?

‘Ik vind de dynamiek bij veel conflicten nu veel onvoorspelbaarder dan voorheen. Zelfs de Koude Oorlog of de Balkanoorlog waren voorspelbaarder. Er is nu weinig stabiel constructief leiderschap in de wereld. Trump is totaal anders dan welke andere Amerikaanse president ook. De regering van

Israël maakt daar dankbaar gebruik van; bovenop het geweld in Gaza en de Westbank laat het zijn militaire macht gelden in Libanon, Iran en Syrië. Wat Rusland betreft: dat land had al verschrikkelijke dingen gedaan, binnenslands, in Georgië en in Syrië. Maar wat Rusland nu in Oekraïne uithaalt, is echt van een andere orde. Zowel qua omvang als qua intensiteit. Dat is extra riskant. Bovendien zie je dit soort leiders van elkaar leren.'

Europa lijkt onder de druk van de twee grote mogendheden Amerika en Rusland verdeeld en vleugellam. Je vertelde ooit over vredesmarsen in Europa na de Tweede Wereldoorlog geïnitieerd door burgers. Dat was het begin van een meer verbonden Europa en van de vredesbeweging. Nu is die noodzaak voor een krachtig en verbonden Europa er opnieuw. Zou zo iets nu ook werken?

'Die keuze voor ontmoeting en verzoening in de historische context van toen leverde veel op. Duitsland was de agressor geweest. Zou je dat vertalen naar nu, dan betekent dat contact

leggen met de Russen, want Rusland is nu onze grootste bedreiging. Weinig mensen pleiten echter voor contact met gewone Russen. Het is ook niet gemakkelijk. We zitten nog volop in de oorlog. Het is een autoritair regime. Gewone Russen krijgen lastig contact met mensen elders in Europa. De militaire samenwerking met Oekraïne is zeer terecht, maar we moeten wel nadenken over een nieuwe inclusieve veiligheidsarchitectuur, waar Rusland weer deel van uitmaakt. Als er mensen elders niet veilig zijn, is niemand veilig. Je moet Rusland niet decennialang volledig isoleren.'

Je zegt dat autoritaire leiders heel veel van elkaar leren. Geldt dat ook voor democratische leiders?

'Misschien zouden we inderdaad eens veel duidelijker moeten opschrijven als democratische organisaties: hoe bewandel je de weg weer terug, hoe bestendig je een democratie?'

Er zijn ook zorgen over ontwikkelingen in Nederland. Wat kun je doen om een democratie

overeind te houden als burger of als ngo?

'Je moet allereerst man en paard noemen. De dingen die fout zijn ook echt benoemen en niet denken dat het wel zal meevallen. Kwaadwillige polarisatie moet je bestrijden. Door met elkaar in gesprek te gaan. Veilige plekken creëren in de samenleving, ook lokaal en op wijkniveau waar dat kan.

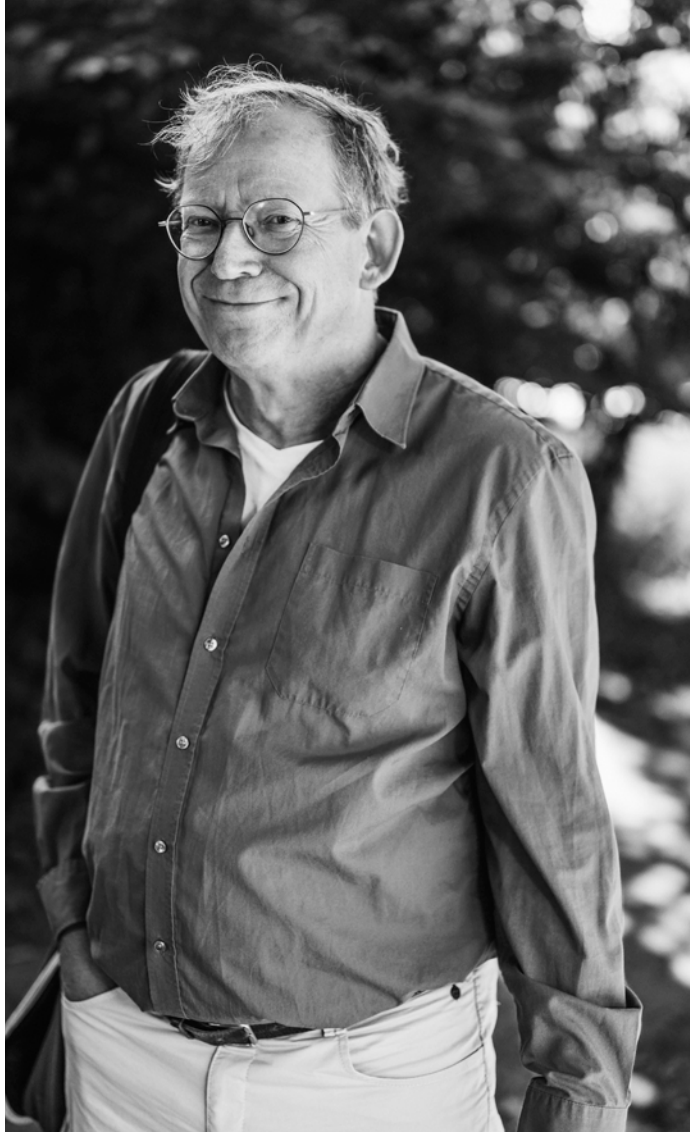
Belangrijk is ook dat de overheid levert. Dat problemen als woningnood en de kwaliteit van onderwijs en zorg worden aangepakt. Zo neem je een voedingsbodempopulisme weg voor populisme. Die rechtse wind van nu is ook het gevolg van een overheid die mensen in de steek laat.'

Dat gesprek in de samenleving, de ruimte voor protest, zorgt er ook voor dat de samenleving leert en verandert, zegt Dion. Zoals bij Kick Out Zwarte Piet. 'Er zijn misschien nog enkele sinterklaascomite's die de overgang naar een inclusievere viering van het feest niet hebben gemaakt, maar het merendeel is om.'

Word nu lid van onze Club van Vrede

Als u ons steunt met een **structurele grote gift (vanaf €1.000 per jaar)** bent u automatisch lid van de Club van Vrede, een groeiende gemeenschap die ons vredeswerk actief ondersteunt. U ontvangt uitnodigingen voor speciale donateursbijeenkomsten, een gesigndeerd zeefdruk van kunstenaar Max Kisman en regelmatige updates. Meer informatie: paxvoorvrede.nl/clubvanvrede

‘We moeten weer investeren in lokaal vredeswerk’

Zo kunnen we spanningen in het land het hoofd bieden, hoe beschermen we ons tegen dreiging van buitenaf?

‘Er wordt nu veel gesproken over weerbaarheid, dus er gaat meer geld naar defensie. Ik snap dat. Maar het idee dat weerbaarheid alleen militair bereikt wordt, is natuurlijk onzinnig. Ook flessen water onder de trap, een knijpkat en cash zijn de oplossing niet. Weerbaarheid betekent dat je in de buurt van elkaar weet: als het fout gaat, dan helpen we elkaar. Er zijn veel voorbeelden van hoe mensen reageren als er een grote ramp is. Zoals enkele jaren geleden tijdens die aardbeving in Turkije. Iedereen denkt dan: ‘de overheid’, maar meestal ligt die ook half in de touwen. Allerlei voorzieningen, zoals de zorg, werken niet meer. Dan gaan mensen en buurtorganisaties aan de slag. Ze weten wie de elektriciteit kan herstellen, hoe aan water te komen, zij organiseren de eerste medische hulp, etc. Maar als de wijk geen wijk is, als mensen elkaar niet kennen en een

gemeenschapsgevoel hebben, dan werkt het niet.’

Is dit iets waar PAX zich ook voor moet inzetten?

‘Ooit waren we een vredesbeweging, er waren vele honderden vredesplatforms in wijken, buurten, steden en dorpen. Scholen, vakbonden, kerken, de medische sector, gemeenten, ze spraken allemaal over vrede en kwamen tot concrete activiteiten. Na de val van de Muur werd dat steeds minder. En dat geldt ook voor andere vormen van solidariteit. Ooit waren er meer dan vierhonderd Wereldwinkels, hoeveel zijn er nu nog? Inmiddels is PAX vooral een grote vredesorganisatie. De Ambassades van Vrede doen goed werk, maar dat moet vermenigvuldigd worden.

We moeten denk ik weer de juiste vormen vinden om een lange termijnstrategie te ontwikkelen en investeren in lokaal vredeswerk. De meeste burgers zijn van goede wil. We moeten met eigentijdse middelen die vredesbeweging van onderop weer een impuls geven. Dat is een van de hoofdvragen van de komende jaren. En het gaat dus om burgerschap. We moeten investeren in kennis over en het in de praktijk brengen van burgerschap.’

En nu neem je afscheid: welke gevoelens komen daarbij op?

‘Het belangrijkste gevoel is dankbaarheid. Ik mocht aan veel vredesprocessen bijdragen. Ik voel me heel dankbaar voor alle ervaringen, alles wat ik heb geleerd, van collega’s, partners en oorlogsslachtoffers. Ik begrijp de wereld nu veel beter dan vroeger.’

Ik denk dat je ook heel veel leed hebt gezien?

‘Ja, dat kan ik niet ontkennen. Maar als je iets kunt doen, helpt dat. Als vredeswerker moet je dingen doen die betekenis hebben en

die verbinding brengen. Samen met anderen en op een manier dat het leidt tot verandering van structuren. Het vaak cyclische geweld moet stoppen en dat kan. Door met burgers te werken aan systeemverandering. Dat is de kern van politiek vredeswerk.'

Als we nu op jouw loopbaan terugkijken, zijn er momenten geweest die voor jou beslissend waren?

'Als ik zo door de decennia heen kijk... Bij die grote demonstraties van begin jaren 80 was ik begin twintig, heel jong nog, maar ik zag de potentie en het belang van mobiliseren. Het belang ook van de juiste campagneslogan. De samenwerking met dissidenten in de landen van het Warschau Pact was vervolgens ongelooflijk interessant. We moesten een narratief ontwikkelen buiten de logica van de Koude Oorlog om. Dus niet denken vanuit twee blokken, een democratisch-kapitalistisch en een communistisch blok, maar in gemeenschappelijkheid iets nieuws formuleren.

De val van de Muur was voor mij vervolgens een symbool van hoop. Als burgers van goede wil hun krachten bundelen, kun je samen het vrijwel onmogelijke bereiken. Uiteindelijk waren het de burgers uit de Warschau Pact landen die in verzet en beweging kwamen. Daarmee stortte het systeem in. Ik dacht toen: dit is het moment dat ook de militairen, politici en de diplomaten de potentie zullen moeten erkennen van de burger als actor in de internationale politiek. Dat is niet het geval geweest helaas.'

Wat wil je PAX nog meegeven?

PAX kreeg wel eens het verwijt te veel aan de leiband van de overheid te lopen. Daar ben ik het mee oneens. We krijgen wel geld van de overheid, maar voeren er ook rechtszaken tegen,

'De conflicten van nu zijn veel onvoorspelbaarder dan vroeger'

zoals nu rond de levering van F-35 onderdelen aan Israël. We moeten onze rol goed kennen. Philip Everts, IKV-bestuurslid en professor in Leiden, maakte onderscheid tussen twee soorten bewegingen: profetische minderheden en coalitiebewegingen. Profetische minderheidsbewegingen komen met radicale voorstellen en weten: ik krijg nooit een meerderheid van politiek of

samenleving achter mijn ideeën, maar toch knok ik ervoor. Dan kun je zuiverder in de leer blijven. Een coalitiebeweging heeft misschien vergelijkbare ideeën maar moet voortdurend coalities smeden om verandering op gang te brengen. Daarvoor maak je vuile handen. Het is belangrijk voor ons zelfbeeld als PAX om dat te blijven zien. Onze grote opdracht ligt, wat mij betreft, in die coalities blijven bouwen.'

NIETS DOEN

IS GEEN OPTIE

Elk jaar maakt cartoonist Len Munnik een tekening voor De Vredesweek. Zo ook dit jaar.

Twee keer won Len Munnik De Inktspotprijs, de prijs voor de beste politieke tekening van het jaar. Hij tekent voor heel progressief Nederland. Variërend van Trouw tot SP en van de Partij voor de Dieren voor PAX. In zijn werk draait het altijd om oorlog

en vrijheid, om recht en onrecht. 'Mijn ouders zijn net voor de oorlog getrouwd. Tijdens de oorlog hadden ze onderduikers en werkte het verzet vanuit hun huis. Mijn vader heeft in Kamp Amersfoort gevangen gezeten. Hij vertelde daar nooit iets over totdat de drie van Breda, Duitse oorlogsmisdadigers, werden vrijgelaten. Toen knalde hij uit elkaar van woede. Mijn moeder is na de oorlog in een rusthuis beland; de spanningen van de oorlog hadden hun tol geëist.

Het nieuws volg ik zoveel mogelijk. Maar des te ouder ik word, des te meer ik relateer. De wereld stemt me treurig. Ik vind dat we er met z'n allen een zootje van gemaakt hebben. Ik hoop dat er nog een toekomst is voor mijn kleinkinderen. En dat ik met mijn werk mensen af en toe aan het nadenken zet of aan het lachen maak. Misschien dat ze daardoor soms ook keuzes maken die de wereld toch een heel klein beetje mooier maken.'

Zes vragen over de Israëlisch-Amerikaanse oorlog tegen Iran

In juni viel Israël Iran aan, met Amerikaanse steun. Aan de hand van zes vragen leggen we uit waarom het de hoogste tijd is dat de EU werk maakt van een wereld zonder kernwapens.

1

Wat is er gebeurd?

Terwijl de genocide tegen de Palestijnen in Gaza voortduurde, met dagelijks vele tientallen burgerslachtoffers, opende Israël op 12 juni de aanval op Iran. Dat was twee dagen vóór een nieuwe onderhandelingsronde tussen de VS en Iran plaats zou vinden en een dag na een kritisch rapport van atoomwaakhond IAEA. Onder het voorwendsel dat Iran kernwapens zou maken, werden door Israël civiele nucleaire installaties gebombardeerd. Ook werden wetenschappers en andere burgerdoelen gebombardeerd. Op 22 juni viel ook de VS nucleaire installaties aan en een dag later werd een staakt-het-vuren overeengekomen. Meer dan duizend Iraniërs zijn gedood, waaronder veel burgers.

Iran viel doelen aan in Israël. Hierbij werden bijna dertig Israëliërs gedood, waaronder ook burgers. Na de directe Amerikaanse inmenging – de VS hielp Israël van begin af aan al op allerlei manieren – viel Iran ter vergelding een Amerikaanse basis aan in Qatar, waarbij geen doden vielen.

De VS en Israël, die beide wél over kernwapens beschikken, claimden dat het nucleaire programma van Iran zwaar beschadigd is of zelfs geheel vernietigd. Maar er zijn serieuze berichten dat de schade eigenlijk beperkt is.

2

Wat zegt het internationaal recht?

Volgens het internationaal recht mogen landen elkaar niet aanvallen. Een uitzondering hierop is zelfverdediging, waarvan sprake is wanneer een land eerst zelf is aangevallen of op het punt staat aangevallen te worden. Een andere uitzondering is goedkeuring door de Veiligheidsraad van de VN. Van beide was geen sprake, waardoor de aanval op Iran illegaal is, wat ook allerlei internationaal rechtsgeleerden concludeerden.

Daarnaast zijn er sterke aanwijzingen dat ook het oorlogsrecht is geschonden, doordat burgerdoelen aangevallen zijn. Nucleaire wetenschappers zijn immers geen militairen. En het nucleaire programma van Iran is ook een civiel doel. Aanvallen hierop zijn bovendien levensgevaarlijk omdat er dodelijke straling en gevaarlijke stoffen bij kunnen vrijkomen, wat gelukkig niet is geconstateerd. Iraanse raketten die op Israël werden afgevuurd troffen ook burgerdoelen.

3

Hoe reageerden Nederland en de EU?

De reactie van Nederland en de EU komt neer op steun voor de Israëlisch-Amerikaanse agressieoorlog. Ondanks schendingen van het internationaal recht werd immers geen veroordeling uitgesproken. EU-leiders benadrukten dat Iran geen kernwapens mag hebben en Israël het recht op zelfverdediging heeft. Daarmee werd, ten onrechte dus, gesuggereerd dat er sprake is van zelfverdediging. De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, Veldkamp, stelde de aanval van Israël enkel te 'betreuren', wat vooral op begrip wijst.

Deze houding wijkt af van die ten opzichte van de oorlog in Oekraïne. De Russische agressie werd in februari 2022 meteen veroordeeld. Dat geldt eveneens voor aanvallen op nucleaire energiecentrales in Oekraïne. Het toont de dubbele standaard, waar de EU zich vaker schuldig aan maakt.

4

Wat is het NPV en wat staat erin?

In het non-proliferatieverdrag (NPV) is afgesproken dat nucleaire wapens niet verspreid mogen worden en dat landen verplicht zijn tot kernontwapening. Ondertekenaars van het verdrag hebben wel het recht om nucleaire technologie voor civiele doeleinden in te zetten, zoals het opwekken van energie. Iran doet dat.

Het IAEA uitte net voor de oorlog stevige kritiek op Iran, vanwege het verrijken van uranium tot 60 procent. Maar de atoomwaakhond heeft geen bewijs dat Iran kernwapens ontwikkelt. De Amerikaanse veiligheidsdiensten kwamen tot dezelfde conclusie. Voor kernwapens is tot 90 procent verrijking nodig.

De aanval op Iran is daarom ook een aanval op het NPV, omdat Iran het recht op een civiel nucleair programma wordt ontzegd. Het is een ondermijning van het verdrag, dat toch al onder grote en groeiende druk staat omdat kernwapenstaten – Rusland, VS, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, China, India, Pakistan, Israël en Noord-Korea – weigeren te ontwapenen. De aanval kan staten bovendien juist sterken in de gedachte dat kernwapens nodig zijn om een aanval te voorkomen.

5

Hoe reageerde Iran?

Na twaalf dagen oorlog waren er even zorgwekkende als voorspelbare ontwikkelingen in Iran, waar zogenaamde hardliners en voorstanders van kernwapens aan politieke invloed hebben gewonnen. Het land heeft de samenwerking met het IAEA opgeschort, waardoor inspecties van het nucleaire programma niet langer plaatsvinden. Daardoor is het moeilijker om vast te stellen wat Iran met het verrijkte uranium doet. Mogelijk stapt het land zelfs uit het NPV.

6

Wat moet er gebeuren?

De kans is groot dat de spanningen in de regio blijven oplopen en oorlog opnieuw uitbreekt. Daarom is de-escalatie cruciaal. Ook moet druk op Israël worden opgevoerd, onder andere door de invoering van een volledig wapenembargo door Nederland en de EU. Zo'n wapenembargo geldt al decennia voor Iran.

Diplomatie is nu moeilijker dan het al was. Het vertrouwen is tot een dieptepunt gedaald. Wellicht ligt hier een taak voor de EU. Maar dan moet het wel duidelijke taal spreken. Te beginnen met het veroordelen van de Israëlisch-Amerikaanse agressie tegen Iran. Als het internationaal recht wordt geschonden, moet dit veroordeeld worden, dit geldt altijd en voor iedereen.

Cruciaal is verder dat Iran bij het NPV blijft en weer inspecties toestaat. Belangrijk hiervoor is dat de deal die de VS en Iran in 2015 sloten in ere wordt hersteld (of iets wat hierop lijkt). Toen lukte het om een overeenkomst te sluiten met Iran over het nucleaire programma, waarin verrijking van uranium tot een laag percentage werd toegestaan, onder andere in ruil voor extra inspecties. Iran heeft zich aan de gemaakte afspraken gehouden, waardoor het risico op Iraanse kernwapens aan banden was gelegd. In 2018 haalde president Trump zomaar de Amerikaanse handtekening onder het verdrag vandaan en zocht opnieuw de confrontatie op.

Voor een echt veilig Midden-Oosten is het tenslotte belangrijk dat alle landen in de regio afzien van massavernietigingswapens. Israël heeft zelf kernwapens, zeker negentig stuks, en is bovendien niet eens aangesloten bij het NPV. In de VN worden geregeld voorstellen gedaan om te komen tot een massavernietigingswapens vrije zone in het Midden-Oosten. Maar Israël heeft dit altijd verworpen, daarbij gesteund door de VS en EU-landen. De EU dient hier een andere houding aan te nemen en pleitbezorger te worden van een Midden-Oosten (en wereld) zonder kernwapens.

In Zuid-Soedan doorbreekt Fidensia Charles Ladu het taboe

Tekst door Margereth van Horen

Beeld door Ambrose Watanda

In 1992 vond in Juba, Soedan - nu Zuid Soedan, een bloedbad plaats. Dit gebeurde naar aanleiding van de gevechten tussen regeringstroepen en het SPLA, Sudan's People Liberation Army. Er vonden willekeurige arrestaties plaats, honderden mensen verdwenen, werden gemarteld en vermoord. Lange tijd durfde niemand te praten over deze gebeurtenissen. In 2007 besloot Fidensia Charles Ladu dat het zo niet langer kon. 'De overheid moet haar fouten erkennen.'

Fidensia Charles Ladu, vrouw van één van de verdwenen mannen tijdens het bloedbad, richtte in 2007 de organisatie Juba Massacre Women's and Orphans (JMWOA) op. PAX steunt dit initiatief als onderdeel van het strengthening civil courage programma, omdat veel van de huidige conflicten in Zuid Soedan te maken hebben met onopgeloste problemen uit een lang en gewelddadig verleden. PAX werkt samen met partners aan belangrijke processen rond waarheidsvinding, gerechtigheid en reparatie. Wat beweegt Fidensia?

Waarom heeft u JMWOA opgericht?

'Mijn man is in 1992 verdwenen. Niemand wist waar hij was. Niemand durfde iets te vragen of te zeggen, want iedereen die sprak over het bloedbad werd door de overheid als collaborateur van de vijand beschouwd. Iedereen was bang om opgepakt te worden. Maar de tijd verstreek, en de stemmen van de weduwen en wezen werden uiteindelijk steeds luider en toen hebben we dus deze organisatie opgericht. We wilden het taboe op het verhaal rond het bloedbad doorbreken. We wilden duidelijkheid en erkenning voor wat ons is aangedaan.'

Heeft u nu duidelijkheid?

'Ik heb onlangs pas gehoord dat mijn man nadat hij opgepakt is waarschijnlijk vrijwel als eerste vermoord is.'

Is het gelukt om het taboe op dit onderwerp te doorbreken?

'Ja, absoluut. Voor sommige mensen is het heel pijnlijk om terug te gaan naar al die pijnlijke herinneringen. Tegelijkertijd zien we dat het mensen oplucht om met elkaar te praten over die tijd. Tijdens ons jaarlijkse gedenkdag op 6 juni nodigen we iedereen uit: journalisten, mensen die voor de overheid werken en nabestaanden. Elk jaar komen er steeds meer mensen.'

Fidensia Charles Ladu

Wat wilt u dat de overheid doet?

'We willen serieus genomen worden. Uiteindelijk gaat het ons er om dat de overheid erkent dat ze fouten hebben gemaakt. Van daaruit kijken we verder. Nee, we verwachten niet dat we geld krijgen. Daar gaat het ons niet om. We willen gelijkheid en gerechtigheid. Het is een hele lange weg, maar ik geef de hoop niet op. Ik ben een optimist. Overheden komen en gaan. Misschien dat we straks een overheid krijgen die ons wel direct helpt.'

Wat doet PAX voor u?

'Aanvankelijk organiseerden we bijeenkomsten in kerken, daar brandden we kaarsen. Door de

steun van PAX hebben we ons jaren geleden georganiseerd en houden we nu bijeenkomsten in publieke centra. PAX helpt ons het verhaal goed voor het voetlicht te brengen, te pleiten voor gerechtigheid en erkenning van de slachtoffers door de overheid en het geven van psycho-sociale steun aan familieleden van slachtoffers, aan weduwen en wezen. Nog steeds wordt Zuid-Soedan geteisterd door geweld. Jonge mensen weten vaak helemaal niet wat er gebeurd is in Juba. Door de geschiedenis levend te houden, willen we samen met PAX mensen waarschuwen voor de gevolgen van oorlog. Geweld met geweld bestrijden, levert nooit iets op.'

Maak werk van vrede

Zolang het nodig is, blijven wij ons inzetten voor inclusieve vrede, voor de bescherming van burgers tegen oorlogsgeweld en voor het eindigen van gewapend conflict. Dat doen we door burgers in conflictgebieden bij te staan, door onderzoek naar misstanden te doen, door rechtszaken te voeren en door in Nederland en daarbuiten de politiek te beïnvloeden. Jij kunt ons op verschillende manieren steunen.

Word donateur

Elke donatie, hoe groot of klein ook, waarderen we enorm. Je kunt eenmalig of maandelijks doneren. Doneer gemakkelijk via onze website paxvoorvrede.nl/doneer of maak je gift over naar NL03 TRIO 0390 5150 00 t.n.v. Stichting Vredesbeweging Pax Nederland.

Schenken met voordeel

Wil je vredeswerk steunen en tegelijkertijd profiteren van belastingvoordeel? Dan is schenken met voordeel wellicht interessant. Met een simpele schenkingsovereenkomst is je structurele gift volledig aftrekbaar van je belastbaar inkomen. Dat levert voordeel op bij de inkomstenbelasting. Of je kunt je bijdrage verhogen zonder dat het je extra kost. Zo maak je meer vredeswerk mogelijk voor hetzelfde geld. Paxvoorvrede.nl/schenken

Nalaten voor vrede

Door PAX op te nemen in je testament, kan PAX vanuit jouw naam blijven werken aan vrede. Je kunt er bijvoorbeeld voor kiezen een geldbedrag na te laten of een percentage van je bezit op te laten nemen in je testament door een notaris. Een goed doel in jouw testament biedt bovendien belastingvoordelen. Overweeg je PAX op te nemen in jouw testament? Neem dan contact op met onze relatiemanager Marlou van Campen. Paxvoorvrede.nl/nalaten / vancampen@paxvoorvrede.nl 06-48 98 14 91

Club van Vrede

Wil je ons werk een extra steuntje in de rug geven met een grote gift? Vanaf € 1.000 per jaar kun je deel worden van onze Club van Vrede. Heb je interesse of wil je op een andere manier een grote gift geven, neem contact op met onze relatiemanager Marlou van Campen. Paxvoorvrede.nl/clubvanvrede / vancampen@paxvoorvrede.nl 06-48 98 14 91

Haya en Salma werken bij Khazaaen, een Palestijns sociaal archief in Oost-Jeruzalem, dat de identiteit van de gemeenschap bewaart te midden van uitzettingen en vernielingen. Met de steun van PAX verzamelt en digitaliseert Khazaaen alledaagse materialen, bevordert het de toegang tot onderzoek en organiseert het evenementen.

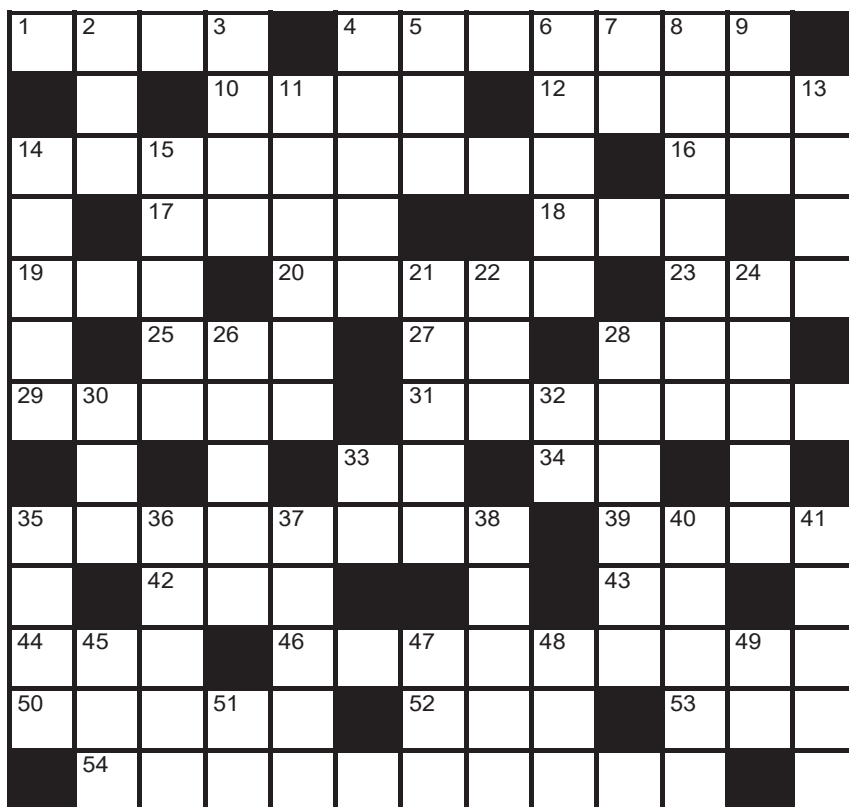
Cryptogram

Horizontaal

- 1 Heel cool
- 4 Vrede staat op de computer
- 10 Bijbelse figuur
- 12 Frans hebben
- 14 Vredesovereenkomsten kunnen uitstaan
- 16 Griekse letter
- 17 Tussenwerpsel
- 18 Veluwe plaats
- 19 Onaangepast
- 20 Geen teken van vrede
- 23 Europeaan
- 25 Aardgasbedrijf
- 27 Astronomische eenheid (afk.)
- 28 Jongensnaam
- 29 Provinciaal
- 31 Vruchtbare branche in het teken van vrede
- 33 Op de plaats
- 34 Symbool van tin
- 35 Orkest dat vredig speelt
- 39 Zoon van 10 horizontaal
- 42 Voordat
- 43 Oproerpolitie
- 44 Opvoering
- 46 Gevorderd kussen herstelt de vrede
- 50 Aardkleur
- 52 Boombewoner
- 53 Haastige
- 54 Dat dier is niet op weg naar vrede.

Verticaal

- 2 Perfecte service
- 3 Portugees levenslied
- 4 Gemeente in Utrecht
- 5 Meet de activiteit van spieren
- 6 Minder worden
- 7 Audiovisueel (afk.)
- 8 Schrijft op
- 9 Projectieplaatje
- 11 Fantaseert
- 13 Steunt op vrede
- 14 Daar heeft men geen vrede mee
- 15 Franse rivier
- 21 Bewoner van Nieuw-Zeeland
- 22 Mager
- 24 Oefenbaan
- 26 Japanse tekenfilm
- 28 Minder worden

© DePuzzelmaker.nl

50	33	1	18	25	34	6	47	53	29	22	1
----	----	---	----	----	----	---	----	----	----	----	---

- 30 Meisjesnaam
- 32 Nagerecht
- 33 Tevens
- 35 Diepe afkeer
- 36 Weer in de mode
- 37 Trappistenbier
- 38 Franse streek
- 40 Misgun
- 41 Grenzen aan het diëten
- 45 Baas
- 47 Spinsel
- 48 Oppervlakte (afk.)
- 49 Spaans lidwoord
- 51 Relatief risico (afk.).

Als je de oplossing gevonden hebt, vind je iets dat onverenigbaar, maar wel voor vrede is!

Weet je het antwoord op de puzzel? Stuur dan de oplossing naar

vredeskrant@paxvoorvrede.nl

Onder de inzendingen verloten we 5 speciale Vredesmokken. Winnaars krijgen persoonlijk bericht.

De oplossing van de vorige puzzel: wij maken werk van vrede

PAX in uw testament

Wat wilt u nalaten aan de wereld? Vraag de gratis brochure aan via paxvoorvrede.nl/nalaten. Of neem contact op met Marlou van Campen, onze expert nalatenschappen via vancampen@paxvoorvrede.nl of bel Marlou via 06 4898 1491.

'Ik denk terug aan de jaren '80, toen voelde ik me vaak machteloos over de wapenwedloop. Dat hield me erg bezig. Als tiener kon je er niet veel aan doen. Nu heb ik als PAX-donateur wel de kans om er iets aan te doen: kernwapens moeten de wereld uit. Ik heb vertrouwen in PAX.' - **Aäron Royaards**

Samen met jou **maken** we werk van vrede. Want vrede is nooit af.

Help jij
mee met
een gift?

In een wereld vol gewelddadige conflicten is niets doen geen optie. Ook jij kunt het verschil maken. Met jouw stem bij de verkiezingen, met daden en met een gift voor inclusieve vrede. Wil je ons vredeswerk steunen? Dat kan via de QR-code hieronder of door een bijdrage over te maken op NL03 TRIO 0390 5150 00 o.v.v. niets doen is geen optie. Dankjewel.

